

Modrá výstava malíře Jana Vrabčeka v Galerii Jáma 10 vypráví nejen o zkáze Aralského jezera

ostravan.cz, 11. 2. 2020

Vymizeli ptáci, ryby i rybáři a na dně zůstala sůl, kterou vítr rozfoukal po okolních polích, která přestala plodit. Takto dramaticky líčí vědci velkou ekologickou tragédii spáchanou člověkem v oblasti Aralského jezera ve střední Asii. Ostravský malíř Jan Vrabček na výstavě v Galerii Jáma 10 v Ostravě zobrazil stejné neštěstí s neméně drásavým účinkem.

Z výstavy Jana Vrabčeka v Jámě 10.

Foto: Ivan Mottýl

Lodě tam uvízly v písku a v podobě zrezivělých monster dotvářejí hrůzný výjev, který bývá srovnáván s mrtvou krajinou v okolí černobylské elektrárny. Čtvrté největší jezero na světě vyschlo kvůli neuváženému rozhodnutí, když posloužilo jako zdroj zavlažování obrovských bavlníkových plantáží. Bohužel, v důsledku bylo doslova „vylito do pouště“. Dělo se tak od padesátých let dvacátého století, o záchranu jezera se ale nikdo nesnažil ani po rozpadu Sovětského svazu.

Aralské jezero.

Zánik Aralského jezera se stal i tématem jednoho z nejpodstatnějších obrazů, který malíř Jan Vrabček vybral v ateliéru pro aktuální výstavu v ostravské Galerii Jáma 10. Nazval ji Modrá výstava. A protože jeho tvorbu můžeme směle spojit s adjektivem angažovaná, tak modrá barva zcela jistě symbolizuje i planetu Zemi. Tedy stále zranitelnější křehký pohár plující galaxií jménem Mléčná dráha.

Ve středu kompozice obrazu Aralské jezero z roku 2019 vidíme člověka. Malíř ho záměně nasvítí rozpáleným středoasijským sluncem, takže divák se při zběžném pohledu na dílo prioritně upne právě na opalujícího se naháče s koktejlem v ruce. Dle výrazu v tváři jde o běžného frajířka, permanentního baliče žen, milovníka rychlých automobilů, dobrého pití a zrcadel ve své koupelně. Je to průměrný narcis, kterého na zpravodajských serverech dokáže zaujmout maximálně fake news typu: „Hitlerovu lebku našli na argentinském hřbitově.“ Nikoli nějaká ta zpráva o vyschlé asijské kaluži jménem Aralské jezero.

Aralské jezero (výřez z obrazu).

„Šimon Petr šel a vytáhl na břeh síť plnou velkých ryb, bylo jich sto padesát tři; a ač jich bylo tolik, síť se neprotrhla.“ (Nový zákon, Jan 21, 11). Ryby, řeky, jezera, moře. Ten mládenec z Vrabčekova obrazu kolem sebe vidí podobnou biblickou hojnost, vždyť v jeho oblíbeném podniku je pořád na jídelníčku „fish and chips“ a pod rybami se stále prohýbají i mrazicí pulty v supermarketech. Malíř tak na plátně zhmotnil lidskou netečnost vpravdě účinným způsobem. V symbolistním výjevu plném ryb, kterému dal i důmyslný barevný rozvrh.

Většina obrazů v Galerii Jáma 10 vyvolává neklid v duši. A stejné je to i v případě parafráze Sváté rodiny, kterou umělec posunul k roku 2091 a plátnu dal název Štědrý večer 2091. Vnímám ji spíše jako „svatou svazáckou rodinu“, která touží po zářivých zítřcích.

V tom obraze je něco ze sorely padesátých let, ale i z ezoterismu, jaký produkuje třeba okruh malířů kolem Antonína Gavlyse a Galerie Orchard. Vrabček je totiž velký ironik a zdánlivě štěstí, které vtělil do téhle svaté scény, je vlastně pastí. Odvrácenou stranou rodinného blaha.

Štědrý večer.

Vrabček není ilustrátorem katechismu, ve svém díle upozorňuje hlavně na „ohně v útrokách“, což bylo i téma jeho diplomové práce, kterou obhájil na Fakultě umění Ostravské univerzity. „Zajímá mě tvorba a způsob života, tyto navzájem se ovlivňující a semknuté světy. Akt tvoření jakožto autonomní prostředek vedoucí ke svobodě. Myšlenkové zaujetí pravěkým člověkem a jeho prvotní, tedy přímou zkušeností s bohem a nejtěsnějším spojení s přírodou,“ přemítá malíř o své práci.

Homo habilis.

Když jsem si minulé úterý prohlížel Modrou výstavu v Galerii Jáma 10 v centru Ostravy, vkročil do výstavní síně i starší pár, který pověšené obrazy dokonale „zasklil“. Alespoň jsem neshledal jedinou emoci či vůbec zájem přemítat o vystavených dílech. Spíš se na ně ani nepodívali, zato se vehementně dožadovali výstavy „krajinek“ a dalších pláten z vlastní dílny. Líbilo se mi, jak je kustodka (zřejmě z řad studentek Fakulty umění OU) odpálila: „Tady je výstavní program zadán na několik let dopředu.“ Když odcházeli, upadla klika u dveří. Chápal jsem to jako jejich pomstu. I tohle je smutná realita výstav současného umění v dnešní Ostravě.

Z výstavy Jana Vrabčeka. (Foto: Ivan Mottýl)

Malíře Jana Vrabčeka by ale tenhle zážitek nijak nerozhodil. Člověk způsobil zkázu Aralského jezera a budou to zase jen lidé, kteří jednou nechají zaniknout Galerii Jáma 10, protože pro tenhle kvelb najde město jiné a údajně lepší využití. „Co mohu vědět? Co mám činit? V co mohu doufat? Co je člověk?“ Ptal se již Immanuel Kant. A Vrabček se to snaží zjistit třeba v magnetizující sérii portrétů.

Portréty (detail obrazu).

Zdaleka na každý absolvent Fakulty umění Ostravské univerzity v malířských ateliérech Daniela Balabána a Františka Kowolowského ob stojí v samotném „výtvarném provozu“. Jan Vrabček nyní dostatečně prokazuje, že svůj talent nezmaril, a to od jeho státnic uplynulo teprve sedm let. Až ho budou od diplomky dělit dvě dekády, máme se na co těšit. A co teprve v roce 2091?

*

Jan Vrabček, Modrá výstava. Galerie Jáma 10. Výstava potrvá do 21. února.

Přečtěte si více z rubriky " Obraz & Slovo ", nebo přejděte na úvodní stranu .

Nejnovější články

Autor: Aleš Honus

Zdroj: <https://www.ostravan.cz/62219/modra-vystava-malire-jana-vrabceka-v-galerii-jama-10-vypravi-nejen-o-zkaze-aralskeho-jezera/>